

Theoretical article

МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ МОТИВАЦИЯТА И КРЕАТИВНОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

MODEL FOR INCREASING THE MOTIVATION AND CREATIVITY OF PRIMARY SCHOOL AGE STUDENTS

Blagovesta Dafkova, Assist. Ph.D. *

***Department of Psychology, SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria.**

Email: bl.dafkova@swu.bg

Резюме

Целта на настоящия доклад е да представи работещ модел за повишаване на креативността и мотивацията на ученици от начална училищна възраст. Описани са информационно и комуникационни средства, приложени в образователния процес, също са посочени и други методи породени от развитието на технологиите. Начинът на прилагане и очакваните резултати също намират място в доклада.

Ключови думи: *Начална училищна възраст, мотивация, креативност, Програма*

Abstract

The purpose of this report is to present a working model for increasing the creativity and motivation of elementary school students. Information and communication tools applied in the educational process are described, and other methods resulting from the development of technologies are also indicated. The method of implementation and the expected results also find a place in the report.

Key words: *Primary school age, motivation, creativity, Program*

Програмата за повишаване мотивацията и креативността на учениците в начална училищна възраст, включва прилагане на ИКТ средства в образователния процес. съвременното поколение ученици е т. нар. Z-поколение, което е израснало с използването на информационни технологии, превърнали се в част от ежедневието им. Улесненият достъп до информация променя стандартните роли на учител и ученици, в процеса на усвояване на информация, като ролята на учениците от пасивно слушащи и възприемащи информация, предоставена от учителя, се променя на активни участници в образователния процес. Използването на информационни и

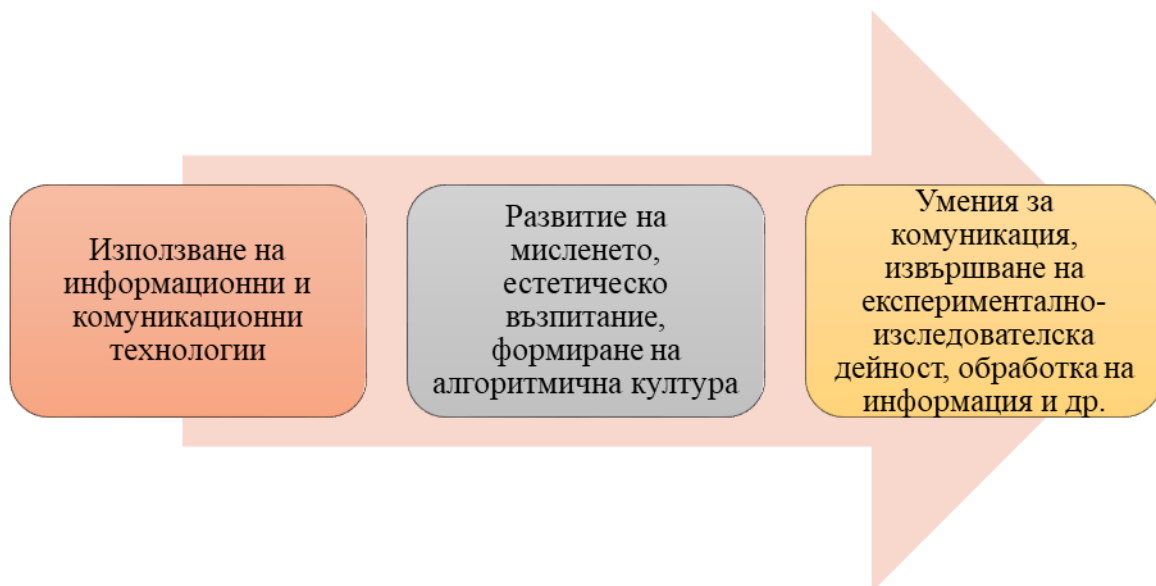
INCREASING THE MOTIVATION AND CREATIVITY OF SCHOOL AGE STUDENTS

комуникационни технологии в началното образование, насърчава активното участие на учениците и оптимизира учебния процес (Dimitrova, Georgieva, Andonova, 2018, с. 370), като улеснява обучението по отношение на време, пространство и достъп до информация, като превръща технологиите не само в средство за провеждане на допълнително обучение, а в неразделна част от съвременни образователен процес, спомагащ за повишаване на неговата ефективност. Поради това информационните и комуникационни технологии се превръщат в средство за обучение, развитие на подрастващите, възпитание, извършване на диагностика на усвоените знания и осигуряване на информация, нужна за осъществяване на учебния процес. Използването на технологии в обучението допринася за:

- формиране на подходящ психологически климат, за реализиране на учебните дейности;
- използване на разнообразни методи за обучение;
- ограничаване на еднообразието в учебния процес;
- насърчаване активното участие на учениците;
- осигуряване на гъвкавост в работата на учителя;
- бърз достъп до различна информация.

Освен, че улесняват процеса на обучение, използването на технологии насърчава и развитието на детската личност (*фигура 10*).

Фигура 10. Развитие на детската личност чрез използване на информационни и комуникационни технологии в образователния процес

През последните години, в следствие на развитие на технологиите, настъпват промени в развитието на обществото, в което ИКТ имат все по-значителна роля в образованието, науката, културата и икономиката. Технологиите в обучението вече се основават на подход, насочен към използване на ИКТ средства в обучението, чрез който се комбинират най-новите постижения в

областта на педагогиката и методиката, с техническото развитие. Интегрирането на ИКТ средства в образователния процес, създава условия за постигане на оптимална учебна среда, в която се осъществява ефективен образователен процес.

По своята същност методите на обучение включват методите и принципите, които се използват в процеса на преподаване. Методите могат да включват участието на класа в демонстрация, репетиция или комбинация от тях, като изборът на конкретни методи се определя от спецификата на преподавания предмет и знанията и уменията на учениците в конкретния момент, както и от тяхното мотивиране за използване на различни от традиционните методи за обучение. Основно методите на обучение се разделят на три групи, представени на следващата фигура 11.

Информационен метод	Феноменологичен метод	Кооперативен метод
<ul style="list-style-type: none"> • Устно или писмено представяне на факти, дефиниции, обяснения и доказателства. • „Класическо“ дидактично преподаване с разяснения. 	<ul style="list-style-type: none"> • Използване на демонстрация на явления, събития и процеси. • Знанието се формира чрез сетива и емоции. 	<ul style="list-style-type: none"> • Знанията и уменията се формират съвместно в група. • Често се формират по-малки колективи за изпълнение на определени задачи.

Фигура 11. Методи за обучение (Terzieva, Kademova-Kacarova, 2013, с. 239)

Използването на технологии в обучението, се отнася до всички възможни технически средства и инструменти, които могат да бъдат използвани, като: среда за трансфер на знания и информация – компютър; аудиовизуални средства; интернет-базирани ИКТ системи и др. Самото техническо оборудване (хардуер) и включването на подходящи софтуер, за предоставяне на учебните материали, определя вида на използваните ИКТ базирани методи за обучение. Според функциите си ИКТ средствата могат да се разделят на четири големи групи (таблица 13).

Таблица 13. Видове съвременни ИКТ средства, използвани в обучението (Stefanov, 2012, с. 15-20)

<i>ИКТ средства</i>	<i>Специфика</i>
ИКТ средства за учене, преговор,самоподготовка и получаване на обратна връзка	<ul style="list-style-type: none"> • Електронни платформи към учебници, предлагащи разнообразие от интерактивни задачи, мултимедийни презентации, електронни кръстословици, компютърни дидактични игри и др. <i>Пример за такива платформи са Kitaboo и mozaBook.</i> • Интерактивни бели дъски.
ИКТ средства, улесняващи търсенето, изследването и проучването на информация	<ul style="list-style-type: none"> • За изпълнение на различни задачи, свързани с търсене на текстова информация, изображения или видеоклипове. • Мултимедийни образователни дискове. • Мисловни карти, базирани в онлайн среда.
ИКТ средства за създаване на образователен продукт	<ul style="list-style-type: none"> • За разработване на собствени ресурси от учителите, чрез платформи за интерактивни тестове и викторини като <i>Envision play, Kahoot, Mouse Mischief</i> и др., чрез които учениците се включват активно в образователния процес. • Облачните платформи предоставят възможност за създаване и споделяне на ресурси в онлайн среда, както и за получаване на обратна връзка за работата на ученика по конкретно възложена задача.
ИКТ средства за представяне на резултатите от дейността	<ul style="list-style-type: none"> • Учениците могат да използват презентации, с които да покажат усвояването на учебния материал, като в същото време развиват дигиталните си компетентности. • Използвана форма за представяне на резултатите от дейността е създаването на уебсайт на класа, в който да бъдат включвани снимки от учебната година, постижения на учениците и техни творчески проекти. • Популярна дейност в образователния процес вече е и

	изготвянето на училищен вестник, който най-често е електронен, като може да бъде изпращан по имейл до родителите и другите ученици в училище, които имат собствена електронна поща.
--	---

Прилагането на съвременни ИКТ средства в образователния процес насърчава отговорността на учениците в изграждането на навици за усвояване на нови знания, цялостно учене и самоусъвършенстване.

Нови методи за обучение, които са породени от развитието на технологиите са:

- *Виртуална класна стая* – използването на инструмента позволява на учителите да организират образователния процес в електронна форма; да създават теми от учебното съдържание и да предоставят ресурси, свързани с тях; да задават въпроси на учениците; да им оставят съобщения; да проверяват знанията им чрез провеждане на тестове, както и да организират виртуални видео срещи в реално време. Използването на инструмента насърчава ефективната комуникация между учител и ученици, както и лесното обмяне на информация и учебни материали. В инструмента могат да бъдат включени и родители, които да наблюдават учебния процес и усвояване на знания от детето си.
- *Видеоконферентна среща* – облачните технологии и инструменти (Google Hangouts/Google Meets, Microsoft Teams/Meets, Zoom и др.) позволяват провеждането на конферентна видео връзка между учител и ученици и провеждане на синхронно обучение.
- *Споделена класна стая* – по своята същност е начин на използване на виртуална класна стая с всички налични нейни функционалности, като тя е споделена с друг учител или ученици.
- *Обърната класна стая* – при използването на метода на обърнатата класна стая, типичния урок и традиционната домашна работа са разменени. Учениците трябва предварително да се подготвят по предоставени от учителя материали, като кратки видеа и друга информация, а по време на провеждане на учебния час да представят наученото, да упражнят видяното в записите или да създадат проекти по темата. Методът на обърната класна стая е приложим чрез използване на облачни технологии, като предоставянето на материали на учениците може да бъде осъществявано чрез споделяне на текстови файлове, интерактивни презентации или създадена виртуална класна стая, в която вече са публикувани ресурси, необходими

INCREASING THE MOTIVATION AND CREATIVITY OF SCHOOL AGE STUDENTS

за изпълнението на поставената задача. Учебните материали могат да включват и публикуване на хипервръзки с дигитално съдържание на необходимия за усвояване материал.

ИКТ базирани методи за обучение, които са използвани са и Multi-Media Text Sets както и проектно-базирано обучение в електронна среда.

Начин на прилагане на модела и очаквани резултати

Изследваните ученици са разделени на контролна и експериментална група. В експерименталната група е приложен модела в рамките на един учебен срок. Обучението в контролната група е без промяна. Използван е 4ас по задължителна подготовка- 5 пъти седмично, часовете по ЗИП -2 пъти седмично и часовете по информационни технологии- 2 пъти седмично. След проведените Анкети сред учители и родители , същите бяха уведомени за Програмата на обучение на децата и дадоха съгласието си. Важно условие беше участието на родителите във всяка поставена задача на учениците.

Целта на програмата е повишаване на креативността и мотивацията на учениците, както и участие на родителите при изпълнение на поставените задачи.

На учениците бяха предствени 12 задачи за изпълнение, като условието беше да бъдат изпълнени с участието на родител.

1. Изготвяне на презентации, целта е учебното съдържание да се представи по- интересен и достъпен начин пред класа.
2. Показване на мултимедийни разработки на уроците- чрез създадените учебни дискове се създават положителни емоции у ученика към учебния процес, обучението е забавно, успешно и интересно.
3. Създаване на мултимедийни енциклопедии с цел стимулиране на самостоятелната познавателна дейност.
4. Демонстрации на компютърни дидактични игри с цел усъвършенстване на самостоятелността.
5. Решаване на онлайн кръстословици, упражнения за търсене на съответствия с цел проверка на знанията.
6. Игри „ Бинго“ и „ Лото „ – играта започва във виртуалната класна стая, след това задачата на учениците е да я продължат с родителите си, като си поставят кратки въпроси като:
 - Решаване на математически задачи
 - Римските и съответно арабските им цифри
 - Столици- държави

- Снимки на забележителности- наименования
 - Портрети на известни личности- техните имена и принос
7. Задълбочаване на знанията по определени теми- избират образователни канали „Discovery Education”, “National Geographic”, като задачата е да разкажат в текст какво са научили.
 8. Създаване на Родословно дърво – случва се чрез среща с роднини, проучване на семейни документи, снимки, уточняване на факти, разговор и участие на родители.
 9. Създаване на собствени кръстословици.
 10. Създаване на колажи, стихотворения, филмчета, рисункипо теми.
 11. Провеждане на въображаемо интервю с родител, известна личност.
 12. В класната стая Skure- наблюдавани 3 интервюта с писатели и експерти, 6 излъчени творчески изпълнения.

Очакваните резултати от прилагане на програмата са:

- Повишаване мотивацията на учениците.
- По-активно включване на учениците в учебния процес.
- Самостоятелно решаване на поставени задачи.
- Проява на творчество и креативност при решаване на задачите.
- Намаляване напрежението и стреса при решаване на поставените задачи за самостоятелна работа.
- Повишаване ангажираността на родителите към учебния процес, в следствие повишаване учебната мотивация на учениците.
- Подобряване на цялостното психическо състояние на учениците, което ще окаже положително влияние върху мотивацията им за проява на творчество и креативност.

References:

Avramova-Todorova, G. (2016). Politiki za ranno detsko razvitie – efektivni praktiki i predizvikatelstva. [Policies for early childhood development - effective practices and challenges]. Bulgaria, Sofia „Eastern Academic Journal“ Issue 4, pp. 86-93. https://www.e-acadjournal.org/pdf/article_16_008754_09.pdf

Bostandjiev, R. (2013) Roditelstvoto kato funkcia na semeinite otnohenia. [Parenting as a function of family relations]. Bulgaria, Sofia: “Sbornik nauchna konferencia s mevdunarodno uchastie”, pp. 207-213.

INCREASING THE MOTIVATION AND CREATIVITY OF SCHOOL AGE STUDENTS

Dimitrov, K. (2018). Vlianie na motivaciata po otno[enie na potrebnostta za usvoqvane na novi znaniq za lichnostta [Influence of motivation in relation to the need to learn new knowledge by the personality]. Bulgaria, Velingrad: "Upravlennie I ustoiichivo razvitie", 4/2018 (71), pp. 1-9.

Dimitrov, K., Georgieva, D., Andonova, D. (2018). Obuchenie po informacionni tehnologii vav vtori klas – predpostavki za formirane na digitalna kompetentnost [Information technology education in second grade - prerequisites for forming digital competence]. Bulgaria, Sofia: "Obrazovanie I tehnologii", vol. 9, pp. 370. https://edulaboratory.org/wp-content/uploads/2020/12/EduTechJournal_2018_Dimitrova_Georgieva_Andonova.pdf

Ivanova, E. (2017). Formirane na tvorcheskiq potencial na deteto ot ranna detska vazrast chrez multimedii I multimediiini resheniq [Formation of the creative potential of the child from early childhood through multimedia and multimedia solutions]. Bulgaria, Ruse: „Proektirane I realizirane na razviva]I kompleksi ot tvorcheski zadachi za povishavane kreativnostta na uchashtite“, pp. 18.

Kolcheva, N., Djalev, L. (2017). Roditelskoto priemane-othvarlqne prez pogleda na decata I tehните roditeli [Parental acceptance-rejection through the eyes of children and their parents.]. Bulgaria, Sofia: Universitet „Sv. Kliment Ohridski“, p. 120.

Stefanova, S. (2012). Sredstva na IKT za usavarshenstvane na samostoqtelnata poznavatelna deinost na uchenicite [ICT tools for improving the independent cognitive activity of students. Bulgaria, Ruse: „Nauni trudove na Rusenski universitet“ tom 51, seria 6.2, pp. 15-20. <http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp12/6.2/6.2-1.pdf>.